

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 15. juni 2023

Orientering nr. 10/2023

Meningsmåling: Koalitionen mister deres flertal

Parti	Lagtingsvalg dec. 2022	Spyr.fo 8. marts 2023	Spyr.fo 7. juni 2023
Fólkaflokkurin	18,9 (6)	19,8 (7)	23,2 (8)
Sambandsflokkurin	20,0 (7)	20,3 (7)	19,4 (7)
Javnaðarflokkurin	26,6 (9)	25,7 (9)	24,1 (8)
Sjálvstýri	2,7 (0)	2,2 (0)	2,3 (0)
Tjóðveldi	17,7 (6)	18,2 (6)	18,9 (6)
Miðflokkurin	6,6 (2)	6,3 (2)	5,4 (2)
Framsókn	7,5 (3)	7,5 (2)	6,9 (2)
I alt	100,0 (33)	100,0 (33)	100,0 (33)

En meningsmåling, som spyr.fo den 7. juni 2023 foretog blandt 500 personer, viser en tilbagegang på ét mandat til de to koalitionspartier Framsókn og Javnaðarflokkurin. Oppositionspartiet Fólkaflokkurin går tilsvarende to mandater frem. Var der valg i dag, ville koalitionen derfor ifølge målingen miste sit flertal.

I forbindelse med målingen blev deltagerne spurgt, om de synes, at Færøerne burde opgive fiskerisamarbejdet med Rusland, når den nuværende aftale udløber. 46 pct. af de adspurgte svarer "ja" til at fortsætte fiskeri-

samarbejdet det kommende år, 33 pct. svarer "nej" og 22 pct. "ved ikke". Til spørgsmålet om deltagerne bakker op om landsstyrets kommende tiltag mod den russiske fiskeriflåde svarer 42 pct., at tiltagene er passende, 22 pct. mener, at tiltagene er for milde, 18 pct. mener, tiltagene er for vidtgående, 18 pct. ved ikke. 63 pct. af de adspurgte mener, at landsstyret har håndteret tiltagene mod Rusland "dårligt" eller meget "dårligt".

Lagmanden beklager upræcise tal

Som omtalt i Orientering nr. 09/2023 ønsker landsstyret at iværksætte sanktioner mod dele af den russiske fiskeriflåde. På pressemødet den 1. juni 2023, hvor landsstyrets sanktioner blev præsenteret, forklarede lagmand Aksel V. Johannesen, at der i 2022 blev omlastet i alt 400.000 tons fisk i færøske havne, hvoraf 100.000 tons var fisket i henhold til fiskeriaftalen, ligesom det samlede antal russiske omlastninger var stigende. Samme dag udtalte Vørn (Færøernes fiskeriinspektion) til KVF (færøsk radio- og tv-station), at de oplyste tal ikke stemmer overens med de tal, som Vørn har registreret, ligesom antallet af russiske omlastning sidste år var faldende. Lagmanden udsendte den 4. juni 2023 en pressemeddelelse,

hvori han beklager fejlen og påpeger, at tal fra landstyreområdet for fiskerianliggende og fra Vørn viser, at 84 pct. af de russiske skibes samlede fangst af makrel, blåhvilling, sild og rødfisk i Nordatlanten blev omlastet i færøske havne, og at de ukorrekte tal ikke ændrer det faktum, at Færøerne er center for russisk aktivitet i Nordatlanten.

Formændene for hhv. Fólkaflokkurin og Sambandsflokkurin, Beinir Johannesen og Bárður á Steig Nielsen, har rejst kritik af lagmanden og påpeger, at lagmanden har oplyst forkerte tal og derved vildledt både Lagtingets Udlandsudvalg og Lagtinget, og man bør overveje, om der skal rejses mistillid mod lagmanden eller få udarbejdet en undersøgelsesrapport. Lagmanden har tilbagevist disse påstande og oplyser, at tallene i redegørelsen, som er sendt til Udlandsudvalget, og de tal han oplyste overfor Lagtinget, er de korrekte tal. Lovforslaget om ændring af lagtingslov om restriktive foranstaltninger i forbindelse med angreb mod Ukraine forventes færdigbehandlet den 16. juni 2023.

Møde i Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg

Den 6. juni 2023 blev der for anden gang afholdt møde i Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg, som blev oprettet i oktober 2021. I kontaktudvalget deltager relevante danske ministre, samt færøske og grønlandske landsstyremedlemmer. Kontaktudvalgets formål er at fremme et tæt, respektfuldt og ligestillet samarbejde om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik med særlig relevans for Færøerne og Grønland. Mødet blev afholdt i Nuuk i Grønland, da Grønland i år har formandskabet for udvalget. Den underskrevne sluterklæring er vedlagt denne Orientering. Den 7. juni 2023 blev det årlige rigsmøde mellem statsministeren, lagmanden og formanden for Naalakkersuisut afholdt ligeledes i Grønland.

Lagtingets Udlandsudvalg, Det Udenrigspolitiske Nævn fra Folketinget, samt det Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske udvalg fra Inatsisartut var den 6.-8. juni for første gang samlet til parlamentariske møder i Nuuk om udenrigs-, sikkerheds-, og forsvarspolitik. Der var tale om både interne møder, samt møder med relevante ministre og landsstyremedlemmer.

Eksporsten til Rusland sætter rekord i første kvartal 2023

Færøerne har ifølge nye oplysninger fra Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) aldrig tidligere eksporteret så meget til Rusland i første kvartal som i år. Der blev solgt makrel, sild samt et fiskeskib for i alt 620 mio. kr., hvilket svarer til omkring 19 pct. af den samlede eksport (uden tjenester) i første kvartal 2023. 72 pct. af indtægterne for makrel og sild er fra eksport til Rusland.

Landsstyret har optaget nyt lån på 900 mio. kr.

Landsstyret har optaget et nyt lån på 900 mio. kr. Heraf skal 550 mio. kr. anvendes til tilbagebetaling af et lån, som udløber den 27. juni 2023. Resten skal bruges til at forbedre landskassens likviditet, som skal være på mindst 15 pct. af BNP. Selv om bruttogælden vokser, er nettogælden fortsat den samme.

Advarsler mod at forkorte arbejdsugen

Et af landsstyrets mål er at forkorte arbejdsugen til 37 timer, hvilket møder modstand fra flere sider. Formanden for Búskaparráðið (Det økonomi Råd) Fróði Magnussen skriver i en artikel, som blev lagt på Landsbankens hjemmeside den 30. maj 2023, at en kortere arbejdsuge vurderes til at svare til en lønforhøjelse på ca. 8 pct., fordi lønmodtageren skal have samme løn, selv om arbejdsugen bliver kortere. De højere lønomkostninger vil medføre, at den finanspolitiske holdbarhed bliver forringet. En kortere

arbejdsuge vil ligeledes kræve flere hænder, hvilket i forvejen er en udfordring. Landsbanken tilføjer, at beregninger af den finanspolitiske holdbarhed viser, at Færøerne ikke har råd til det velfærdsniveau, som der er nu, og at det er nødvendigt at gennemføre besparelser og/eller sætte skatten op. Herudover vil forslaget også påvirke Færøernes kreditværdighed og dermed Færøernes handlefrihed. Landsbanken peger også på problemet med manglende arbejdskraft, hvor man forventer, at det samlede behov for arbejdskraft kan komme op på 4.500 personer frem til 2030.

Fakfelagssamstarvinum (Fagforeningssamarbejdet), som er kritisk over for advarslerne, mener, at der sker en effektivisering, når arbejdsugen bliver kortere, så det ikke er nødvendigt at ansætte så mange flere, og en del af dem, der har arbejdet på nedsat tid, vil gå op på fuldtid. Ifølge Arbejdsgiverforeningen bør spørgsmålet om arbejdstid og arbejdsuge behandles grundigt i trepartsforhandlinger mellem landsstyret og parterne på arbejdsmarkedet. Arbejdsgiverforeningen påpeger endvidere, at der bør gøres noget ved pensionsalderen og ved skatteordningen, hvor færingere, der arbejder udenlands betaler mindre i skat, når der er stor så mangel på arbejdskraft.

Bakkafrost reducerer investeringerne på Færøerne

Bakkafrost har oplyst, at virksomheden, som en konsekvens af landsstyrets omlægning af opdrætsafgifter (se Orientering nr. 9/2023), ændrer sin investeringsstrategi over de næste fem år, så investeringerne på Færøerne falder fra 12 kr. pr. kilo laks til syv kr. pr. kilo laks. Ifølge Fróði Magnussen, formand for Búskaparráðið, kommer Bakkafrosts ændringer i investeringsstrategien ikke til at påvirke økonomien mærkbart, men kan få betydning lokalt. Økonom Herman Oskarsson, tidligere formand for Búskaparráðið og tidligere direktør for Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) mener, at erhvervet forsøger at presse politikerne, og man derfor skal vente og se, hvad der sker.

Landsstyremedlem for erhvervsanliggender Hogni Hoydal havde forventet en reaktion fra Bakkafrost. Han mener ikke, at afgifterne er sat for højt, og systemet er enkelt set i forhold til den norske model. Han gør opmærksom på, at Bakkafrost forsat foretager store investeringer på Færøerne, og man kan sætte spørgsmål ved, om Bakkafrost ikke havde foretaget ændringer i investeringsstrategien, uanset om afgifterne var lagt om.

KOKS bevarer sine to Michelin-stjerner

Den færøske restaurant KOKS, som indtil videre er flyttet til Ilimanaq i Grønland (se Indberetning 01/2022), har bevaret sine to stjerner i Michelin-guiden. Restaurant KOKS, som i 2017 modtog den første Michelin-stjerne tildelt en færøske restaurant, blev i sin tid grundlagt på Hotel Føroyar og drives i dag af chefkok Poul Andrias Ziska, som tidligere har arbejdet på Geranium i København. Poul Andrias Ziska modtog i 2019 Michelin-prisen som årets Unge Køkkenchef i Norden.